

*Ростислав МЕЛЬНИКІВ,
завідувач кафедри української та світової літератури
в Харківському національному педагогічному
університеті ім. Г. Сковороди.
З інтерв'ю «Чи можна навчити любити читати?»
(витяги).
Олег Коцарев, газета «День», № 23-24, 10-11 лютого
2017 р.*

За лаштунками вищої педагогічної школи

– Ростислав Мельників — не лише поет і літературознавець, а ще й завідувач кафедри української та світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. Це чудова нагода почути з перших вуст, що в нас зараз відбувається у вищій освіті. Постійно з'являється дуже суперечлива інформація про реформи...

– Майже сто років тому Генрі Форд зауважував: «Біда в тому, що і реформатори, і реакціонери однаково далекі від реальності», та наша біда множить ще й на «бажання» «реформаторів» вищої школи «зеконотити бюджет» і залишити механізми «контролю» (і, відповідно, можливість корупційних схем), і замість того, щоб узяти на озброєння західний досвід і впровадити дієву, скажімо, північноамериканську модель, вони мавпують росіян, а ще такі провідні країни в галузі наукових досліджень, як Нігерія, Малайзія та Іран, формуючи нежиттєздатний покруч.

До того ж забюрократизований до неможливості — тільки те й робиш, що заповнюєш різну документацію (на кафедрі її має бути аж 25 видів, а ще по кожній окремій дисципліні — включно з аналізом перевірки контрольних робіт, який теж зберігається). Задеклароване зменшення навантаження викладача до 600 годин на практиці виявилось його збільшенням, тобто я зараз значно більше часу проводжу безпосередньо в аудиторії, ніж коли в мене було навантаження 940 годин.

А ще при тому повинен обов'язково розписати — що я робив поза аудиторією, адже робочий день має бути вісім годин, і їх треба провести, вочевидь, на робочому місці (фіксуючи, відповідно до сітки витрат робочого часу, навчально-методичну, організаційну та наукову діяльність). От тільки кому від того користь?

Ще гірше з підготовкою та атестацією кадрів для вищої школи. Я розумію, що міністерство дбає про те, щоб зменшити лавину кандидатів і докторів, доцентів і професорів, підозрюю, їх забагато в Україні, але обраний спосіб — зокрема вимоги до апробації, яких і близько нема в тих же США чи Канаді, — робить здобуття наукових ступенів доступним тільки для багатих людей, і зрозуміло, що наявність грошей не завжди означає наявність інтелекту в здобувача. Одним словом, на цьому етапі все сумно.

Звісно, треба віддати належне новому міністрові освіти і науки, яка намагається виправити ситуацію й утримати від «банкрутства» вищу школу, але ж сам підхід залишається, і втрати можуть бути просто незворотними (як то вже сталося в 1990-ті з фундаментальною наукою, високотехнологічним виробництвом і взагалі з промисловістю).

Про об'єднання навчальних предметів

— А що відбувається з викладанням літератури в школі? Як ти ставишся, наприклад, до проекту об'єднання її з іншими гуманітарними предметами? Які там ще є новації чи пропозиції?

— Тут проблема з іншими взірцями. «Реформатори» середньої школи вирішили використати польський досвід, абсолютно не переймаючись тим, що за наших умов об'єднання української мови, української літератури та зарубіжної літератури в одну дисципліну — «словесність» — **загрожує вивченню і української мови, й української літератури**, а в східних областях — та й центральних теж — також подальшою русифікацією.

Про цілі вивчення літератури

— Взагалі, концептуально як має виглядати викладання літератури в університеті й у школі?

— Як на мене, це абсолютно різні підходи. Коли у вищій школі цілком виправдане викладання історії літератури, то в середній на першому плані мусить бути заохочення до читання: власне, учні мають навчитися читати й розуміти художню літературу та — теж неабияк важить — насолоджуватися цим процесом. І тут **достатньо кількох творів на рік** — звісно, цікавих для певного віку і, певно, читабельних.

Від редакції:

Кілька проблемних питань викликали інтерес до цього інтерв'ю. Одне з них – підготовка у ВНЗ вчителів для нової української школи. На цьому наголошує міністр Л. Гриневич і це завдання стає дедалі очевиднішим. Ось чому увага нині має бути звернена до педагогічних навчальних закладів. На жаль, у ВНЗ педагогічного профілю поки не проглядаються очікувані зміни.

*Інше питання – об'єднання навчальних предметів. Підходи до побудови профільної школи (скорочення навчальних предметів) зрозумілі і не оскаржуються педагогічною спільнотою. Але є предмети, які несуть в собі, крім навчального, ще і величезне виховне навантаження – становлення громадянина своєї держави. До таких предметів відносяться **українська література та історія України**. Для молодої держави, де головним завданням на початках є відродження української нації, самоідентифікація членів суспільства, – питання вивчення названих предметів є засадничим. У ньому нас не можна порівнювати з Польщею чи іншими країнами, де суспільні скрепи давно усталені і не піддаються сумнівам, а отже надійно захищені від зовнішніх впливів.*

Це означає, що маємо бути надзвичайно обережними в будь-яких діях, які «розмивають» ці предмети, роблять їх лише навчальними. Наведемо кілька коментарів до проблемної тези «Чи варто інтегрувати предмети в школі?» (портал «Освіта. UA», 9.02.2017 р.), які набрали найбільше позитивних схвалень читачів.

Українка

Таке враження, що наша влада робить все для того, щоб України у недалекому майбутньому не було. У 8-11 класах лише по дві години укр. мови, тоді як іноземної 3,5-4 год. Так ми думаємо про рідну мову. Історія України 1,5 год. Навіщо нам знати свою історію... Ще й українську літературу заберіть. Це так ми виховуємо патріотів своєї країни...

Ольга

Як можна інтегрувати два самодостатні предмети (українську і зарубіжну літерауру)? "Душа болить,а серце плаче..."

Сергій Сафонюк

Більше рідної мови та літератури – адже наші учні не вміють "зв'язати» два слова; математики – основи всіх наук; історії – без якої не може існувати нація.

Думка

А де фаховий аналіз очікуваних результатів реформування від МОНу? Чи щось "відреформуємо", а там побачимо ?...

Питання третє тісно пов'язане з другим. Для формування нових підходів до літератури нам слід чітко визначитися з метою її вивчення. Причому, починаючи з 2-го класу (курс «Літературне читання»), де ця мета однозначно не сформульована. З методичних вказівок важко зрозуміти, що ж є головним для дітей: освоєння первинних літературних знань чи літературне читання, як початок великого пізнавального шляху. Звідси метушня з письменниками, які включаються (видаляються) з програми, недостатня якість нових творів (хто її фахово оцінював з точки зору освітніх потреб?) тощо.

У результаті, замість творів виховного і пізнавального характеру, до дитячих рук в школі потрапляють розважальні книги. Але ж останні бажано вибирати за своїм смаком і можна читати поза навчальною програмою. Ось тоді цілком достатньо буде прочитати за рік кілька хороших книг (як пише автор), щоб вони залишили в душі незабутній слід і визначили надовго життєві оцінки молодді людини.

Ю. Зражевський